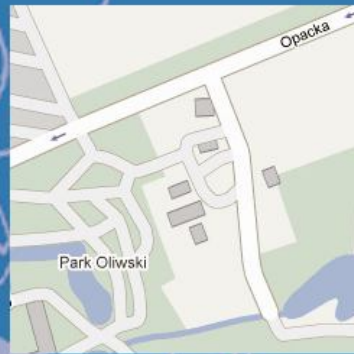

GDAŃSKIE MINIATURY - OLIWA

1. Jaki numer nosi budynek o tym imieniu?

2. Jaki napis znajduje się na kamiennej rzeźbie przy wjeździe do posesji?

3. Gdzie tak oliwskie drzewa przeglądają się w wodzie? Skąd zrobiono to zdjęcie?

4. Ile zegarów kryje fasada tego domu?

5. Na którym budynku znajdziemy te kwiaty?

OLIWA - MIEJSCE GDZIE ZATRZYMAŁ SIĘ CZAS

Nazwa tych terenów wywodzi się od Potoku Oliwskiego, który pierwotnie zwano Oławą. W XII wieku książę pomorski Sambor I osadził tutaj zakon cystersów. Opactwo i powstała przy nim osada mieściły się między dolinami: Radości, Schwabego, Powagi, Złych Mostów, Świeżej Wody i Krzaczastego Młyna. Podstawą życia zakonników była praca na roli, w młynach (założono ich aż 25), browarach i warsztatach. Na przestrzeni lat zakonnicy zgromadzili wiele cennych dzieł i pamiątek związanych z kulturą i historią Polski. Chyba najważniejszym owocem ich pracy jest słynna Katedra Oliwska, która po dziś dzień jest jednym z najcenniejszych zabytków Gdańska. To w niej znajdują się czwarte co do wielkości organy w Polsce.

Dziś Oliwa jest rozległą dzielnicą, do której zaliczamy:

- Starą Oliwę, czyli obszar zabudowany przed I wojną światową, na którym będziemy dziś tropić miniatury;
- Polanki, gdzie gdańscy bogacze zbudowali osiem dworów. Pięć z nich możemy podziwiać do dziś;
- Przymorze, któremu początek dała osada przy jednym ze zbudowanych przez zakonników młynów;
- Żabiankę, której nazwa pochodzi od karczmy;

oraz mniejsze: Gospódkę, między ulicą Grunwaldzką, a przystankiem Żabianka i Ludolfinę, która obejmuje teren w rejonie ulicy Czyżewskiego. Słowo „Ludolfina” pochodzi od dworu o tej samej nazwie. Obecnie mieści się w nim Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu.

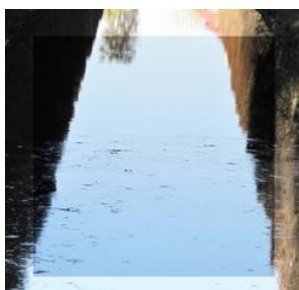
1. To właśnie w tym domu przychodzi na świat Jakub, główny bohater powieści „Złoty Pelikan” Stefana Chwina. Autor książki, rodowity gdańszczanin, w swoich dziełach doskonale oddaje klimat Starej Oliwy. Również inni współcześni pisarze chętnie umieszczają akcję swoich utworów w pełnej tajemnic i zieleni dzielnicy. Oliwę można znaleźć na kartach m.in.: „Psich lat” Güntera Grassa oraz w opowiadaniach oraz powieści „Weiser Dawidek” Pawła Huelle. Podobnie akcja powieści "Lala" Jacka Dehnela rozgrywa się w oliwskim domu i ogrodzie.

Oliwa pojawiła się już we wspomnieniach średniowiecznych podróżników np. w „Dzienniku podróży do Polski 1635-1636” Karola Ogier'a, czy w XIX-wiecznych listach z podróży J.I. Kraszewskiego.

Kiedy będziemy podążać w poszukiwaniu następnej miniatury warto zajrzeć na skrzyżowanie alei Grunwaldzkiej z ulicą Pomorską. Znajdują się tam zabudowania po starej zajezdni tramwajowej. Początkowo docierały tu prywatne tramwaje konne, a później elektryczne.

2. Za tą bramą znajduje się dworek Salztmann'a. Był on ogrodnikiem, który na zamówienie opata cystersów stworzył północną część parku. Ze względu na sposób budowy, nazywa się ją, częścią angielską. Południowa zaś to część francuską. Ogród angielski nawiązuje w swym wyglądzie i kształcie do naturalnych krajobrazów. Ma charakter nastrojowy z elementami naśladowymi przeszłość np. sztuczne ruiny, jaskinie, obeliski, czy świątynie. Ogrodnicy unikali płotów oraz parkanów, a zamiast nich używali skał, żywopłotów czy strumieni. Ogród francuski natomiast w pełni kontroluje naturę: drzewa i krzewy są w nim równo przystrzyżone i uformowane „od liniiki”. Często umieszczano w nim rzeźby i ozdobne ławki. Czasem usypywano także sztuczne pagórki lub kopce. Zachęcamy do poszukiwania śladów tych dwóch stylów tworzenia ogrodów, przy okazji tropienia kolejnej miniatury.

3. Park Oliwski został założony początkowo jako ogród przyklasztorny. Dzisiaj mogą po nim spacerować wszyscy mieszkańcy. W trakcie spaceru po licznych alejkach, warto także zajrzeć do Pałacu Opatów, w którym organizowane są liczne wystawy i koncerty. Park jest niepowtarzalny w skali Europy, między innymi, dzięki „oknu na morze”. To odnalezienie odbicia tego okna jest Waszą zagadką.

Drzewa posadzone wzdłuż alei stwarzają iluzję tunelu, który wychodził wprost na morze. Ulica Krzywoustego, która znajduje się za „oknem” była specjalnie zbudowana, tak by nie przesłaniać widoku. Zanim po wojnie posadzono drzewa w pasie przybrzeżnym, odwiedzający mogli ulec wrażeniu, że statek lada chwil wplynie wprost na nich.

4. Dom Bramny to dawna główna brama klasztoru oliwskiego i siedziba klasztornej wójta. Później urzędował tam sołtys oliwski, a dziś - stowarzyszenia Stara Oliwa. Z Domem Bramnym wiąże się historia szalejącej w 1709 r. zarazy. To tam zakonnicy opiekowali się chorymi. Dziewięciu z nich przypłaciło tę posługę życiem. Od tamtej pory brama nazywana jest Domem Zarazy. Obecnie odbywają się tam wydarzenia kulturalne: wystawy, koncerty, wieczory poezji. Mają tu sale prób muzycy i alternatywne teatry.

5. Wiele tajemnic i piękna kryją ulice mieszkalne Oliwy. Są tu drewniane, dekorowane w sposób alpejski, werandy i małe ogródki. Oliwa to także jedna z najbardziej zielonych dzielnic Gdańska. Ulice te dzieli przecież tylko kilka kroków od pełnych ścieżek dolin, w których znaleźć można niejednego diabelskiego kamień. Według kaszubskich legend i podań pozostawiały je tu i ówdzie diabły podczas prób kuszenia ludzi do grzechu. Ścieżki prowadzą również na pagórki, z których roztaczają się piękne widoki. Najpiękniejszą panoramę Starej Oliwy i okolic można podziwiać z tarasu widokowego wzniesienia na szczycie wzgórza Pacholek.

Dziękujemy bardzo za podążanie z nami oliwskimi ścieżkami. Tu kończy się nasza zabawa detektywistyczna. Mamy nadzieję, że zachęciliśmy do rozglądania się po Gdańsku i okolicach. Zapraszamy przedstawicieli klas na finał akcji, który odbędzie się 18 czerwca o 10:00 w Biurze Gdańsk i Metropolia Gdańska Europejska Stolica Kultury 2016 Kandydat przy ul. Długi Targ 39/40.

Podziękowania dla pana Tomasza Struga, miłośnika Oliwy i autora strony StaraOliwa.pl

autorka: Małgorzata Kmicieńska

Bibliografia:

Januszajtis A. Jujka, Z. (2003). *Z uśmiechem przez Gdańsk*. Gdańsk: Muzeum Historyczne Miasta Gdańsk.

Kromer, A. (2007). *Gdańskie Dzieje. Oliwa*. Gdańsk: Wydawnictwo „Oskar”.

Mamuszka, F. (1988). *Trómiasto. Gdańsk - Sopot - Gdynia*. Informator krajoznawczy. Gdańsk: Krajowa Agencja Wydawnicza.

Samp, J. (1996). *Miasto czterdziestu bram. Glosariusz Gdański*. Gdańsk: Wydawnictwo „Marpress”.

Samp, J. (1999). *Miasto tysiąca tajemnic. Glosariusza gdańskiego część druga*. Gdańsk: Wydawnictwo „Marpress”.